

Home Made Homes

Tamás Kaszás

Kurátorka: Lýdia Pribišová

Domov je našim útočiskom, priestorom bezpečia a slobody. Možnosť vytvoriť si vlastný obytný priestor je prejavom nezávislosti, no architektúra je často kontrolovaná politickou a ekonomickou mocou, čo obmedzuje dostupnosť priestorov, materiálov, ale aj technických zručností. Tamás Kaszás skúma, ako sa dá v daných spoločenských rámcoch tvoriť alternatívna architektúra, od minimalistických a prefabrikovaných jednotiek až po improvizované stavby z nájdených a recyklovaných materiálov. V jeho dielach sa stretáva modernistická estetika s tradičnými a spontánnymi stavebnými praktikami, čím sa vytvára napätie medzi sterilnou utópiou a nedokonalou realitou každodenného života.

Kaszás často pracuje s myšlienkou, že kríza a neistota vyžadujú flexibilitu a improvizáciu. Pri stavbe z náhodných materiálov, či už ide o odpad, recyklované prvky alebo organické materiály, nemožno úplne plánovať dopredu. Vzniká tak proces, ktorý je kreatívny, praktický a zväčša participatívny. Dom, ktorý je možné postaviť vlastnými rukami aj za extrémnych podmienok, predstavuje nielen zvýšenú šancu na prežitie, ale aj možnosť oslobodenia sa od systému a získanie autonómie. V jeho inštaláciách sa tieto princípy materializujú v priestore. Objekty pripomínajúce chatrče, jurty, kiosky alebo domy sa stávajú miestom, kde sa stretáva história modernizmu s postapokalyptickou imagináciou.

Práce Tamása Kaszása zároveň odkazujú na modernistické ideály, ortogonálne členenie plôch, kubickú kompozíciu, farebnú a priestorovú organizáciu, ale aj na aktuálne prelínajúce sa polykrízy. Tak vzniká dialóg medzi utópiou a jej pominuteľnou realitou, medzi estetizovanou čistotou modernizmu a improvizovanou, živou architektúrou. Kaszás pracuje aj s myšlienkou tzv. ľudovej vedy, akéhosi archetypálneho poznania, kde sa tradícia, spontánnosť a praktická skúsenosť spájajú s estetickou citlivosťou. V dielach Kaszása sa často objavuje posturbanistická a postprírodná perspektíva. Fantastické či postapokalyptické scenáre, v ktorých ľudia využívajú dostupné zdroje a recyklované materiály na prežitie a tvorbu nových realít. Ruiny, chátrajúce objekty a improvizované stavby odkazujú na ľudské snaženie a vytrvalosť, na historické zlyhanie utópií, a zároveň na neustálu schopnosť človeka adaptovať sa, vytvárať priestor pre život aj v extrémnych podmienkach.

Kaszásove inštalácie spájajú modernistické idey, spontánnu architektúru, ekologické i etické otázky súčasnosti. Z jeho diel vyplýva, že estetika, kreativita a praktická improvizácia môžu tvoriť základ pre nový spôsob života, kde je človek schopný reagovať na neistotu, využívať dostupné zdroje a budovať svoje obydlie aj tam, kde oficiálny systém zlyháva. Tvorba sa tak stáva experimentom, ktorý skúma vzťah medzi modernizmom, tradíciou, materiálmi a kreatívnou autonómiou, pričom architektúra nie je len estetickým prejavom, ale aj nástrojom prežitia, slobodného rozhodovania a spoločenského dialógu.

*Tamás Kaszás (*1976, Dunaújváros, Maďarsko) žije a pracuje v Szigetmonostore. Zvyčajne vytvára komplexné projekty inšpirované teoretickým výskumom, ktoré sa zaoberajú spoločenskými otázkami a spirituálnom, pričom využíva tradičné aj nové médiá. Prepája poetické obrazy s praktickými vynálezmi; jeho umelecké diela sa objavujú v rámci rozsiahlych inštalácií – vizuálnych pomôcok, ako ich sám nazýva. Keďže sa Kaszás usiluje o ekonomickú a ekologickú umeleckú prax, založenú najmä na lacných alebo recyklovaných materiáloch a na technikách ľahko dostupných komukoľvek, výrazne sa opiera o kolektívne poznanie ľudovej vedy. Zaoberá sa témami ako: kolapsizmus, prežitie, potraviny v čase hladu, sebazáchova, permakultúra, experimentálna architektúra, ľudová veda, sci-fi antropológia a modernizmus ako ľudová tradícia. Popri inštitucionálnom umeleckom prostredí rád pracuje aj vo verejnom priestore alebo využíva bezprostredné umelecké metódy. Jeho stálymi spolupracovníkmi sú Anikó Loránt (bývalý umelecký kolektív) a Krisztián Kristóf (Randomroutines).*